

KÜLÖNFÉLÉK.

Olvasóinkhoz. Őszintén be kell jelentenünk, hogy súlyos aggodalmak között zárjuk le a „Keresztény Magvető” 64-ik évfolyamát. Nem azért, mintha szellemileg nem tudnók táplálni. Hiszen munkatársaink készséggel ajánlják fel szolgálataikat teljesen díjtalanul, amiért hálás köszönetet mondunk. De nagy nehézségek előtt állunk az anyagiakban s aggódunk, hogy lesz-e elég erőnk ezek legyőzésére. Jól tudjuk, hogy kísértetiesen nehéz időket élünk. De ez eggyel több ok, hogy önmagunkról gondoskodjunk. Tápláljuk hát tovább anyagilag is a „Keresztény Magvető”-t, amely a Kriza János, Jakab Elek és Ferencz József szellemi öröksége, amelyet megtartani és fejleszteni becsületbeli kötelességünk. A jelen füzethez postautalványt mellékelünk, kérve, hogy azokon mind a hátralékokat, mind a jövő évi előfizetéseket beküldeni szíveskedjenek. Előfizetés Romániában 200 leu, Magyarországon 10 pengő. *Szerkesztő.*

Egyházi Főtanácsunk ülése és az új lelkészek felszentelése a folyó évről elmarad. Ezt E. K. Tanácsunk az esperes és felügyelő gondnok fiaitól bekért vélemények tulnyomó nagy részével egyezően mondotta ki december 2.-i ülésén, tekintetbe véve a jelen nehéz gazdasági viszonyokat és a bizonytalan helyzetet, amelyek még egy reális, évi költségvetés összeállítását is lehetetlenné teszik.

A szervezeti törvény reformja kérdésével a beérkezett különböző indítványok folytán E. K. Tanácsunk szeptember hó végén tartott ülésén foglalkozott. Megállapította, hogy a törvény átdolgozása alapos és hosszás munkát, a történelmi előzményekre, jelen körülményekre, az állammal való viszonyunkra, más egyházak szervezeti szabályzataira stb. kiterjedő tanulmányokat igényel, miket egyházunk küzdelmes helyzete nehezít. —

Megállapította, hogy az ügy életbevágóan nagy fontossága, a felmerült vitás kérdések minden oldalról való megvilágítását és nyugodt megfontolását igényli és hogy az egyházakörök közül öt egyházkör a törvény módosításáról még nem is adhatott véleményt s a felterjesztéssel élt három egyházkör sem egyházi főhatósági megkeresésre, hanem az E. Főtanács által további előkészítés végett E. K. Tanácshoz áttett, részleteiben ki nem dolgozott, vázlatos tervezetre adott véleményyt.

Ezért E. K. Tanács az egységesen megoldandó törvénymódosítás megfelelő előkészítésére, a már bekért szakvéleményeken és javaslatokon kívül, egy bizottság kiküldését határozta el, amely a gyakorlatban is érvényesíthető eszmék, indítványok és a vallásügyi törvény rendelkezései figyelembevételével, a szervezeti törvény szövegét szükségtelen késedelem nélkül dolgozza át és tegyen olyan javaslatot, hogy azt véleményezés végett az egyházakörök közgyűléseihez s azután az E. Főtanács vagy a Zsinat elé lehessen terjeszteni. A bizottságba delegálta egyházi közügyigazgató, theologiai jogtanár, egyházi jogtanácsos és egyházi titkár fiait; dr. Ferenczy Géza főgondnok urat pedig felkérte a bizottság elnöki tisztségére és arra, hogy a bizottságot legjobb belátása szerint más tagokkal kiegészítse.

Főgondnok úr E. K. Tanács legközelebbi, november havi ülésén számolt be a munka beindulásáról, az anyag összegyűjtéséről, a bizottsági tagok felkéréséről s az egyesek által feldolgozandó törvényrészek beosztásáról. Az egyes részeknek remélhetőleg még a tél folyamán elvégzendő feldolgozása után a bizottsági tagok együttes ülésre való összehívása van tervbe véve.

Melius a nagyváradai hitvitáról. Az Irodalomtört. Közlemények 39. 461. évfolyamában a Zichy-család zsélyi levéltárának missilisei közül Meliusnak két igen érdekes levélét közli Lukcsics Pál. Az egyik levél 1569. szept. 29-én kelt s a Fráter György szolgálatában zsoldoskodó Melyth Györgyhoz van intézve. Arról értesíti benne, hogy: „Mostan bizony oda mennék, de Szent Dienes napján *disputationk* leszen Váradon az átkozott Antikrisztusokkal, azért szükség ott lennem, mert azt erős parancsolattal meghagyák. Soha még egy *disputationk* keményebb nem volt, mint ez, ott kell lennem. — A másik levele még érdekesebb. János Zsigmondnak hit dolgában való elfogulatlanságára

vet fényt. Megtudjuk belőle, hogy János Zs. a nagyváradi disputa után is élénk levélváltásban lehetett a kemény-nyakú debreczeni prófétával s a hit dolga felől azután is érdeklődött. Ez a második levél Melyth Ferenchez szól. Arra kéri benne, juttassa János Zs. fejedelemhez irt levelét a fejedelem kezéhez: „Uram önagysága levelét megadák, akiben önagysága [értsd: János Zs.] sok dologról panaszkodik. Irja, hogy én irjak mind én magam felől, és mind a Város állapotja felől. Azt is irja, *hogy az hit dolgáról is irjak*, amikor irok. Én te kegyelmedhez küldjem, és te kegyelmed elküldi. Azért mostan irtam önagyságának bőséggel minden dolog felül, te kegyelmed küldje el.“ A levél 1570. nov. 26-án kelt. Az is érdekes és jellemző benne, milyen bibliai kenetességű, de bátor hangon leckézteti meg benne Melythet Debreczen megdúlásáért. Ezzel végzi: „Te kegyelmed megbocsásson, mert Isten látja, hogy nem lehetek *néma eb. Trombita, kiáltó szó vagyok. Nem magamtól, de Istenéből szólok.*“ P. M.

Fasizmus és bolsevizmus. Ez a két név két új állami berendezkedési irányzatot képvisel. Az olasz fasizmus fennállásának 10-ik, az orosz bolsevizmus 15-ik évfordulóját ünnepelte közelebbről. Mind a két ünnep nagyméretű volt és fényes kerektek között zajlott le. De mégis nagy különbség volt a két ünneplés között. Az olasz ünnepet a nemzeti öntudat és a belső lelkesedés hevítette; az oroszot pedig a hatalom és terror kényszere hatotta át. Az olasz nép befelé ünnepelt, szeretettel csüngött hazáján s csoportosult a körül a férfiú körül, akinek lángelke és vasenergiája talpraállította a romlás szélére jutott országot. Az orosz ünnep pedig piros fényét inkább kifelé igyekezett vetíteni s külső propaganda cél szolgálatában állott. Olaszországban maga a nép ünnepelt; Oroszországban a vezetők sütkéreztek vélt dicsőségük fényében. Az olasz ünnepeket a nép jóléte, a rend, a nyugalom és a biztonság érzete hatotta át; míg az oroszot a nép szenvedése, nyomora, nélkülözése és bizonytalansága homályosította el.

Mi az oka annak, hogy ez a két ünnep ilyen ellentétes képet mutat? Az, hogy míg az orosz bolsevizmus a multnak minden kipróbált értékét hamuvá égetni igyekezett, addig az olasz fasizmus mindent, amit az emberi szorgalom és igyekezet a multban jót, szépet és nemest teremtett, felhasználta a jövő építésére.

Amíg a bolsevizmus nem számolt az emberi lélek igényeivel, sőt éppen annak legföltettebb kincse: a vallás ellen indított kiméletlen harcot, — addig a fasizmus a valláson kívánja fölépíteni a rend, a béke és a nyugalom templomát. Amíg amaz fölforgat családot, társadalmat és gazdasági rendet, addig ez az otthon melegében, a tulajdon szentségében látja a szebb jövő biztosítékát. Amíg amaz tisztán materiális alapokon igyekszik egy új társadalmi rendet létrehozni, addig ez a lelki tényezők kifejtésében és működésében keresi az élet igazi harmóniáját. Ezért volt az egyik görögütüzes és látványos hivatalos ünnep, a másik bensőséges és megnyugtató népünnep.

Pálffy Mór emlékezete az Akadémiában. A magyar tudományos akadémia november 28-án összes ülést tartott amely alkaiommal a nem régen elhunyt kiváló geológus hitronunkról: *Pálffy Mórról* történt megemlékezés. Az emlékbeszédet Wendl Aladár műegyetemi tanár tartotta.

Gyászhirek. *Premysli Lengyel Györgyné—Kövesdi Boér Erzsébet* hiven és nemesen leélt életének 56-ik, házasságának 29-ik évében hosszas szenvedés után, október 4-én Nagyenyeden elhunyt. Gyöngéden szerető hitvestárs, önfeláldozó édesanya, áldott lelkű jó testvér, nemes szívé rokon, testi és lelki szépségekkel ékeskedő nő és egy igazi angyali lelkű magyar nagyasszony távozott el a földről egy szebb és jobb világba. Nagyenyed társadalmának színe-java, a messze kiterjedt rokonság őszinte könnyei között kísérte utolsó nyugalomára. Istentől szálljon enyhület és vigasztalás a megbesztett szívekre! — *Özv. Demeter Dénesné, szül. Barabás Emma*, élete 50-ik, özvegysege 19-ik évében, rövid ideig tartó betegség után okt. 10-én H.-Karácsonfalván meghalt. Jó kedélyű, jeles erényekkel ékeskedő nő volt, akit általános szeretet és megbecsülés vett körül, mégis az élet megtagadta tőle azt a boldogságot, melyet méltán megérdemelt. De hisszük, hogy gazdag kárpótlást talál ama jobb hazában. — *Dr. Earl Morse Wilbur* barátunkat, aki a Berkeley-i unitárius teológiai Collegének 25 éven át igazgatója volt s aki hazánkban is megfordult néhány év előtt és így többek által jól ismert, szomorú csapás érte. Egyetlen fia, kihez szép remények fűződtek, életének legszebb idejében, 20 éves korában, f. évi október 15-én Claremontban, Californiában, tüdőgyulladásban meghalt. A csapás feletti

fájdalom annál súlyosabban nehezedik Wilbur barátunkra, mert ő és neje a múlt május óta állandóan Krakóban tartózkodnak s nem lehettek ott sem a beteg ágyánál, sem a drága halottjuk ravatalánál. Mi a legmélyebb részvétellel osztozunk bánatukban s küldjük hozzájuk a szerető testvérnek vigasztaló szavait. — *Nagykadácsi Inczefy Ernő* birtokos, ifju életének 30-ik évében Tordán október 25-én nemes lelkét visszaadta teremtő Istenünknek. Egy szép reményekre jogosító ifju élet törött ketté s egy minden jóért és szépért hevülő lélek távozott el e földről. Szülői, testvérei és rokonai könnyezve álltak körül koporsóját s szeretettel őrzik drága emlékét. — *Özv. Sándor Mózesné*, ny. körjegyzőné életének 69-ik, özvegységének 8-ik évében november 25-én Kénosban elhunyt. Azon derék munkás asszonyok közül való volt, akikről azt mondja a szentírás: „Keres gyapjat vagy lent és megkésztíti azokat kezeivel, kedvvel. Fel kel még éjjel, eledelt ad az ő házának és rendel ételt az ő szolgáló leányainak. Gondolkodik mező felett és megveszi azt. Látja, hogy hasznos az ő munkája s éjjel sem alszik el az ő világa. Kezeit veti a fonókerékre és kezeivel fogja az orsót. Markát megnyitja a szegénynek és kezeit nyújtja a szükölködőknek“. Préd. 31 v. 13, 15, 16. 19, 20 v. Isten meg is áldotta, mert férjével egygyütt láthatták szorgalmuk és takarékosságak folyton gyarapodó gyümölcseit, amelyek fölött özvegységében is hűséggel őrködött. Az örökös munkában elfáradt teste találjon csendes nyugalmat, vallásos áhitattal telt lelke pedig bőséges jutalmat a mennyei Atyánál. — *Tordai Borbély Sándor*, a váci orsz. kir. siketnéma intézetnek 34 évig tanára, 25 évig aranyéremkeresztes igazgatója, a magyar unitárius egyház igazgató tanácsának tagja, stb. december 1 én Vácott, 66 éves korában befejezte földi életét. Izzó fajszeretet és törhetetlen unitárius érzés volt lelkének két fősajátsága. E két nemes érzés vezette élete minden cselekedeteiben, amelyek által köztiszteletet és közbecsülést szerzett magának, ami abban is megnyilvánult, hogy számos jótékony magyar egyesület állította az élre vezetőül. Ideiglenesen Vácon hantolták el porhüvelyét, ahonnan kívánságára haza fogják szállítani Aranyosrákosra. Emlékét a messze kiterjedt rokonság és jó barátok serege kegyelettel őrzi.

szerkesztésért felelős: VÁRI ALBERT.

Nyilvános nyugtázás.

A Keresztény Magvetőre az utolsó nyugtázás óta a következő befizetések történtek:

Kovács Margit (1931) 100, Br. Daniel Ferenc (1929/31) 900, Sándor Gergely Désfalva (1931) részlet 200, Bölöni Vilmos (1931) részlet 100, Kovács Margit (1931) részlet 100, ifj. Kovács Lajos (1932) 200, Raffay András (1932) 250, Bölöni Vilmos (1931) 100, Geréb Zsigmone (1932) 200, Árkosi Béla (1931/32) 400, Tóth István (1928/32) 800, Kelemen Árpád (1932) 200.

Tisztelettel kérem a hátrálékok és az előfizetési díjak befizetését.

Hadházy Sándor,
pénztárnok.